

علل و ریشه های بخل / نشانه های شرک در بخیل وجود دارد

هیچ گناهی مثل بخل، در اطرافیان شخص، تاثیر بد و زننده ندارد. گناهان دیگر لاقل برای خود گناه کار لذتی دارند، اما بخل چنان است که از یک سو خود بخیل از آن در عذاب است و از سوی دیگر، اطرافیان هم از این صفت او رنج می برند.

خبرگزاری مهر- هیچ گناهی مثل بخل، در اطرافیان شخص، تاثیر بد و زننده ندارد. گناهان دیگر لاقل برای خود گناه کار لذتی دارند، اما بخل چنان است که از یک سو خود بخیل از آن در عذاب است و از سوی دیگر، اطرافیان هم از این صفت او رنج می برند. خداوند در آیات 75 تا 77 سوره مبارکه توبه می فرماید: بعضی در آنها با خدا عهد بستند که اگر فضل خود را به ما عطا کند، قطعا صدقه خواهیم داد و بی تردید از صالحان خواهیم شد اما هنگامی که از فضل خویش به آنان بخشید، به آن بخل ورزیدند و با اعراض روی برتافتند. پس این رفتار و روحیه نفاق را تا روزی که خدا را ملاقات کنند در دل هایشان قرار داد، بدین سبب که با خدا خلف وعده کردند و به این علت که دروغ گفتند.

برای اینکه بتوانیم از بخل و هر صفت زشت دیگر پرهیز کنیم باید خود آن صف را به خوبی بشناسیم. در باب چیستی بخل معمولا اذهان به سوی گرایش به مال و ثروت می رود.

اصل معنای لغوی بخل، منع و امساک و خرج نکردن است که گاهی معنای خوب و مثبت هم دارد. امیرالمومنین علی علیه السلام فرمود: هر کس در مال خود بخل بورزد و از آن خرج نکند خوار و حقیر می شود و هر کس در دین خود بخل بورزد و از آن خرج نکند سربلند می گردد.

هیچ گناهی مثل بخل، در اطرافیان شخص، تاثیر بد و زننده ندارد. گناهان دیگر لاقل برای خود گناه کار لذتی دارند، اما بخل چنان است که از یک سو خود بخیل از آن در عذاب است و از سوی دیگر، اطرافیان هم از این صفت او رنج می برند.

مستقل از معنای لفظی، بخل به عنوان یک ردیلت اخلاقی به چه معناست و حد و اندازه آن کدام است؟ عده ای می گویند حد بخل، پرداخت نکردن واجبات است (منع الواجب)؛ یعنی بخیل کسی است که واجبات خود را پرداخت نکند.

عده ای می گویند بخل یعنی با سختی بخشیدن و بخیل کسی است که با ساختی می بخشد، اما این تعریف هم مناسب و دقیق نیست. زیرا چه بسار فرد بخیلی که چیز بی ارزش یا کم ارزش مثلا یک قوطی خالی را براحته ببخشد و چه بسا فرد بخشنده ای که چیز با ارزشی مثلا ساعت خود را با سختی ببخشد.

غزالی در کتبا احیاء العلوم و فیض کاشانی در کتاب المحجۃ البیضاء این تعریف از بخل را مطرح کرده اند که مال و ثروت باید به نحو خاص و در خاص خرج و صرف شود. خرج کردن مال و ثروت در جایی که شایسته نیست (به اندازه ای که شایسته نیست)، اسراف و تبذیر است و خرج نکردن مال و ثروت در جای لازم هم بخل است و حد وسط آن دو پسندیده است چنان که از آیات زیر فهمیده می شود. و عبدالرحمن کسانی هستند که وقتی اتفاق می کنند نه اسراف نمایند و نه سخت گیری بلکه میان این دو حد اعتدالی دارند. (فرقان 67)

بخیل کسی است که با حکم شرع یا حکم مروت مخالفت می کند و در جایی که باید چیزی را ببخشد از آن دریغ می کند. به عبارت دیگر بخیل کسی است که از خرج کردن مال خود در هدفی مهمتر از حفظ مال خودداری می کند چه این هدف حفظ دین باشد (در پرداخت خمس و زکات و ...) و چه حفظ سلامت یا حفظ آبرو و یا حفظ مروت و ...

علل و ریشه های بخل

کسی که مثلا غذای خوب را از مهمان پنهان می کند او اهل بخل است و طبق آیات قرآن باید اهل جهنم باشد؟ یک پاسخ این است که اگر صف بخل رسوخ نکرده باشد و گاهی از فرد سر بزند او بخیل است، ولی وعده عذاب برای بخیل بیان شده، یعنی کسی که بخل او خیلی زیاد است.

انگیزه بخل سوء ظن به خداست. تو حاجت برادر دینی خودت را برآورده کن بعد هم به هم به خدا بگو من حاجت دیگران را برآورده می کنم و کارشان را راه می اندازم تو هم کاری کن که کار خودم لنگ نماند یعنی کسی که بخیل است معلوم است که مویرگ های کفر در او دیده می شود. این که می گوید: بعد چه کنم؟ گویی می گوید که بعد خدا نیست. امیرالمومنین علی (ع) می فرماید: بخیل

ورزیدن به مال و ثروت موجود نشانه بدگمانی نسبت به خداست.

قرآن عوامل چندی را به عنوان زمینه ساز آن بیان می کند که می توان به بی توجهی انسان به مالکیت و بی نیازی مطلق الهی به عنوان مهمترین زمینه بخل ورزی اشاره کرد.

عدم شناخت درست از خود و خدا آدمی را گاه به سوی تکبر و تفاخر می کشاند و گاه دیگر به سوی ترس از تهی دست می برد. انسانی که شناختی از خدا و مالکیت مطلق او ندارد گمان می کند که اگر بخشش کند و به دیگران یاری رساند، ممکن است دست خود دچار تنگدستی و تهیدستی شود پس منش بخل را در خود تقویت می کند تا گرفتار تهیدستی نگردد. و به همین علت است که کافران همواره از گرفتار شدن به فقر می ترسند و حاضر به انفاق و احسان نیستند.

تکبر و فخر فروشی نیز از عواملی است که بستر مناسبی برای بخل پدید می آورد. آدمی که خود را برتری و بی نیاز می بیند گرفتار فخر و غرور می شود تا مثلاً از تشکر یا محبت بهره مند شود لذا بخل کردن و سفارش نمودن به بخل ها از نشانه های افراد متکبر و فخر فروش است قرآن کریم می فرماید: متکبران فخر فروش کسانی هستند که بخل می ورزند و دیگران را هم به بخل دستور می دهند. زیرا اگر نعمت ها در دست همه باشد، وسیله فخر فروشی از بین می رود.